

בענין עבודת הארץ על ידי נכרי

1. ויקרא פרק כ"ה

- (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:
 (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹמֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שַׁבָּת לִיקְנֹק:

2. אבן עזרא שם

(ב) ושבתה הארץ שבת לה' מצוה על ישראל שיש לא יעזוב גר לזרוע שנת השבת, כאשר לא נעזבנו לעשות מלאכה בשבת, כי הוא ברשותנו...

3. בבלי עבודה זרה דף ט"ו:

וטעמא דהנהו דפליגי עלי' דרב הונא דלא ילפא שריותא דשבת משריותא דשביעית יש לומר דרב הונא דיליף סבר לפני עור לא תתן מכשול איסור תורה היא. כי היכי דהתם תלינן ה"נ בשביתת בהמתו בשבת תלינן...

4. תוס' רי"ד שם

קשיא לי טובא ומי דמי ציווי דשביתת שדהו בשביעית וציווי דשביתת בהמתו בשבת ציווי דשביתת שדהו בשביעית אינו אלא שלא יעשה הוא מלאכה בשדהו אבל אם השכיר שדהו לחשוד על השביעית אינו עובר המשכיר ואין בו אלא משום ולפני עור לא תתן מכשול ולהשכיר שדהו לגוי בשביעית אין בו איסור תורה כלל דלא נצטוו ישראל על שביתת קרקע אלא שלא יעשו בהם מלאכה אבל שביתת בהמתו בשבת בין על ידו בין על ידי גוי אסור מן התורה דהכי קא מזהיר קרא למען ינוח שורך וחרמורך כמוך חייב ליתן לו נייח שלא יעשה בהם מלאכה אפילו על ידי גוים...
 ויש לומר דשביתת קרקע הוזהרנו בשביעית כדפירש המורה דנפקא לן משבת שבתון יהי' לארץ ואסור להשכיר שדהו לגוי בשביעית אבל בשבת לא הוזהרנו על שביתת קרקע...
 וטעמא דהנהו דפליגי עלי' דרב הונא דלא ילפא שריותא דשבת משריותא דשביעית יש לומר דרב הונא דיליף סבר לפני עור לא תתן מכשול איסור תורה היא. כי היכי דהתם תלינן ה"נ בשביתת בהמתו בשבת תלינן...

5. מנחת חינוך קי"ב:ב

ובשמיטה אם עושה עבודת הארץ כגון שחורש שדהו או זורע או קוצר ע"י עכו"ם נהי דהל"ת של עבודת הארץ אינו כי הכל כתוב לנוכח שדך לא תזרע אך בעשה עובר בכל עבודת קרקע אפילו ע"י אחרים דכתיב שבת שבתון יהי' לארץ ושביתת הארץ מבואר גזירת הכתוב דהארץ תשבות וכמו שמצוים על שביתת כלים ושביתת בהמה בשבת כן מוזהרים על שביתת הארץ בשמיטה והמשכיר לעכו"ם או לישראל השדה עובר המשכיר משום שביתת שדהו הכלל כמו שביתת בהמה בשבת כ"ה שביתת קרקע בשמיטה ואם כי הדברים בעצמם נכונים ש"ס מפורש הוא בעכו"ם דט"ו גבי שביתת בהמה בשבת ואמרינן אין אדם מוזהר על שביתת בהמתו בשביעית אמר ליה אביי והרי שדה דאדם מוזהר על שביתת שדהו בשביעית ותנן כו' מפורש ד"ו ואין חולק. וע' רש"י כ' דשבת שבתון יהי' לארץ אם כן כל הדינים דשביתת בהמתו נוהג גבי שביתת שדהו בשמיטה ואם אחד עושה מלאכה בשדהו עובר וכן המשכיר לעכו"ם וכדומה. וקצת צריך עיון של"מ בר"מ דין זה מפורש אך ודאי הלכה היא באין חולק.

6. חכמת שלמה, בבא מציעא צ.

בכל מסכת מועד קטן לא נזכר אמירה לכותי בשביעית דאסור או דשרי כי בודאי אסור אמירה לכותי בשביעית אפילו אם תאמר שמותר בשבת לפי שהשביעית תלה הש"י קדושה בארץ דכתיב שבת שבתון יהיה לארץ והבן.

7. חזון איש סימן י"ז אות כ"ה

ותו' ע"ז שם משמע שאין האיסור של שביתת השדה תלוי בבעלות אלא בעובד בשדה עובר על איסור שביתה, אלא כונת הגמ' שם שהאיסור של שביתה בקרקע תלוי' והעבירה נעשה בקרקע, אבל אם עובד בה עכו"מ בשכירות אין ישראל עובר משום שביתה...

8. מנחת חינוך, שכ"ו סק"ה

ויש לחקור אי נימא דאין איסור זריעה בתוס' שביעית אפשר מותר לזרוע מן התורה עד ר"ה אף שתשרש בשביעית מ"מ ה"ל כמו שבת וי"ט דמותר לעשות מלאכה עד חשיכה אף שהמלאכה נעשית בשבת פותקין מים כו' כמ"ש לעיל פרשת אמור. או אפשר כיון דכבר כ' דמצווים אנחנו על שביתת קרקעות בשמיטה וכה"ג בשבת אסור לב"ש משום ש"כ כמבואר בשבת דף י"ח ה"נ אסור השרשה בשמיט' מחמת שביתת קרקע. או אפשר דש"ק דאסרה תורה היינו הא דמפורש בקרא כגון זריעה וזמירה עוברים ג"כ על ש"ק אבל בשאר דברים אינו בכלל ש"ק דזריעה משמע זריעה דוקא ולא השרשה א"כ לא קאי כלל העשה דש"ק רק על זריעה וזמירה ולא השרש' ויש לפלפל הרבה בסוגיא דר"ה ואכ"מ.

9. רמב"ן, ויקרא פרק כ"ג

(כד) יהיה לכם שבתון - שיהיה יום שביתה לנוח בו. ואמרו רבותינו (שבת כד ב) שבתון עשה הוא. והנה העושה מלאכה בי"ט עובר בלאו ועשה, והשובת בו מקיים עשה. ועל דעתם, המועדות כולם הוקשו זה לזה, כי לא נאמר שבתון בחג המצות ולא בעצרת. ובמכילתא (בא ט) ראיתי בפרשת החדש, ושמתם את היום הזה (שמות יב יז) למה נאמר, והלא כבר נאמר כל מלאכה לא יעשה בהם (שם פסוק טז), אין לי אלא דברים שהן משום מלאכה, דברים שהן משום שבות מנין, תלמוד לומר ושמתם את היום הזה להביא דברים שהן משום שבות. יכול אף חולו של מועד יהא אסור משום שבות, והדין נותן, תלמוד לומר ביום הראשון שבתון (להלן כט לט). והנה ידרשו "שבתון" לשבות בו לגמרי אפילו מדברים שאינן מאבות מלאכות ותולדותיהן:

אבל לא נתברר לי זה, שאם תאמר שהוא אסמכתא מה טעם שיאמרו בלשון הזה, כי "שבות" בלשונם נאמר לעולם על של דבריהם, והאיך יתכן לומר דברים שהן אסורין משום שבות של דבריהם מנין שיהו אסורין מן הכתוב, ודרך האסמכתות לשנות שהם מן התורה לא שיאמרו דבר זה שהוא מדברי סופרים מנין מן התורה, אבל היה לו לומר דברים שאינן מלאכה מנין תלמוד לומר שבתון. ונראה לי שהמדרש הזה לומר שנצטוינו מן התורה להיות לנו מנוחה בי"ט אפילו מדברים שאינן מלאכה, לא שיטרח כל היום למדוד התבואות ולשקול הפירות והמתנות ולמלא החביות יין, ולפנות הכלים וגם האבנים מבית לבית וממקום למקום, ואם היתה עיר מוקפת חומה ודלתות געולות בלילה יהיו עומסים על החמורים ואף יין וענבים ותאנים וכל משא יביאו בי"ט ויהיה השוק מלא לכל מקח וממכר, ותהיה החנות פתוחה והחנוני מקיף והשלחנים על שלחנם והזהובים לפניהם, ויהיו הפועלים משכימין למלאכתן ומשכירין עצמם כחול לדברים אלו וכיוצא בהן, והותרו הימים הטובים האלו ואפילו השבת עצמה שבכל זה אין בהם משום מלאכה, לכך אמרה תורה "שבתון" שיהיה יום שביתה ומנוחה לא יום טורח. וזהו פירוש טוב ויפה:...

והנה הוזהרו על המלאכות בשבת בלאו ועונש כרת ומיתה והטרחים והעמל בעשה הזה, ובי"ט המלאכה בלאו והטורח בעשה. וממנו אמר הנביא (ישעיה נח יג) מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר. וכן שבת שבתון יהיה לארץ (להלן כה ד), שבת של מנוחה, שלא יחרוש ולא יעבוד אותה כלל. וזהו מה שדרשו שאין בחולו של מועד משום שבות. וזה מן התורה, שאלו מדבריהם כל דבר שאינו עושה אינו אומר לגוי ועושה (מו"ק יב א), שאפילו בשבות דאמירה החמירו בה: